

STEPHEN SPENDER VE MODERN İNGİLİZ ŞİİRİNDEKİ YERİ

Doç. Dr. AHMET UYSAL

On yıl kadar evvel bize Louis NacNeice'i ve geçen yıl da John Betjamen'i tanıtmış olan İngiliz Kültür Heyeti, bu yıl da tanınmış İngiliz şairi Stephen Spender'i yurdumuza davet etmiş bulunuyor. Fakültemizde bir konferans vermiş olan şairi kısaca tanıtmayı faydalı buluyoruz.

Birinci Dünya Savaşından beri İngiltere'de her on yılda bir yeni bir şiir cereyanı ortaya çıkmaktadır. Bu on yıllık devreleri ve onların bellibaşlı şairlerini şöyle sıralayabiliriz: 1920 Nesli (T. S. Eliot, Yeats), 1930 Nesli (Auden, Lewis, MacNeice ve Spender), 1940 Nesli Keith Douglas, Roy Fuller, Heath-Stubbs), 1950 Nesli (Philip Larkin, Kingsley Amis, John Wain, Thom Gunn, D. J. Enright ve Robert Conquest).

Birinci Dünya Savaşını takip eden devrenin en önemli şairleri olan T. S. Eliot ve W. B. Yeats, şiirlerinde bu facianın yarattığı derin hayal kırıklığını ve ümitsizliği aksettirirler. Auden, Lewis, NacNeice ve Spender gibi, 1930 başlarında ilk eserlerini vermeğe başlayan ve bazan Sosyal Devrim Şairleri denilen ikinci gurup şairlerin başlıca özelliği, modern toplum hayatına ve onun halli gereken âcil meselelerine karşı davranışlarında idi. Bu şairler, kendilerinden evvelki gurubun yaptığı gibi, toplumun durumu karşısında pasif bir bedbinlik yaptığı ve bezginliğe kapılmayıp, insanların kalpleri ve muhit üzerinde bir etkide bulunmak, ve toplumun hastalığına çareler aramak istiyorlardı. Başlangıçta bu şairlerin iki önemli fikir kaynağı vardı: bunlardan biri Marks ve diğeri Freud'du. Toplumun meselelerini çözmek için Marks'a, ferdin meselelerini çözmek için ise Freud'a başvuruyorlardı. Bu şairler zamanla Marks'ın fikirlerini tamamen terk etmişlerdir. Dar görüşlü bir politik ve ekonomik hedefe yönelen bir şiir cereyanının mahdut imkânları bu şairleri çabuk bıktırmış, ve onların hassasiyetleri ile bağdaşamayacağı çok geçmeden kendileri tarafından anlaşılmıştır.

Spender'in şiirinde göze çarpan bazı önemli özellikleri şöyle sıralayabiliriz:

- 1) Freud'un ve modern psikoanalizin tesirini aksettiren kelimeler kullanışı.
- 2) Sanayileşmiş bir çevrenin renk, şekil, ses ve manzaralarına karşı bazan müsbet bazan menfi bir tepki.
- 3) Modern makinelere karşı bir hayranlık.
- 4) Harp aleyhtarlığı ve endişesi.
- 5) Politika, psikoloji ve makinelerle ilgili mecazlar kullanması.
- 6) Alelâde insanın mukadderatı ve kendi iç âlemi üzerinde durması.
- 7) Şiirlerinde yer yer kendini gösteren kuvvetli bir lirizm.

Spender'in ilk şiir kitabı 1933 yılında basılan *Poems* (Şiirler) adlı kitabı idi. Bu şiirlerini serbest ve kafiyesiz bir tarzda ve tabii bir dille yazmıştı. Bundan sonra çıkardığı şiir kitabının ismi *The Still Centre* (Hareketsiz Merkez)dir. Ruh ve şekil bakımından bu eserdeki şiirler de evvelkine benzemektedir, fakat burada

İspanyol Sivil Harbi ile ilgili şiirler de bulunuyor. Şair, diğer arkadaşları gibi, Faşizme karşı mücadele etmek gayesiyle gönüllü olarak İspanya'ya gitmişti. Bu şiirlerinden en meşhuru, harpte ölen bir genç için yazdığı "Ultima Ratio Regum" (Kıralın Son Sözü) başlıklı şiiridir. Şair, bu şiirinde harplerin, kapitalizmin baş desteği olan kırallar tarafından çıkarıldığını, ve bunda alelâde insanın hiçbir kabahati olmadığı halde, sonunda yine onun zarar gördüğü fikrini ifade ediyor. Başlık, kıralların toplarının namluları üzerinde yazdırdıkları bir düsturdur. Şiirin tercümesini buraya almayı faydalı bulduk:

KIRALIN SON SÖZÜ

*Silâhlar paranın son sözünü
Kurşun harflerle yeşil yamaçta heceliyor.
Ama zeytin ağaçlarının altında ölü yatan çocuk
Onların mağrur gözlerine batmıyacak kadar
Körpe ve saftı.
Bir öpücük için daha iyi bir hedefti o.
Sağken uzun fabrika düdüklere hiç çağırılmıştı onu.
Ne de dönmüştü cam lokanta kapıları onun için.
Hiç çıkmamıştı gazetelerde ismi.
Dünya o eski duvarını çekmişti etrafına,
Atınlarıyla kuyu gibi derine gömülmüş ölülerin.
Dışarıda dolaşıyordu onun hayatı ise, bir Borsa şayiası gibi.
Ne hafifçe atmıştı kasketini,
Meltemin ağaçlardan petaller koparttığı bir gün.
Çiçeksiz duvardan silâhlar fıskırıverdi,
Makineli tüfeklerin hiddeti hemen biçti otları.
Bayraklar, yapraklar düştü ellerden ağaçlardan.
İsrganlar içinde çürüyüp gitti yün kasket.
İş, otel kayıtları ve gazete fişleri için
Değersiz olan bu hayatı bir düşün.
Düşün bir kere. Onbin mermide biri bir insan öldürüyor.
Bir sor. Şimdi zeytin ağaçlarının altında yatan
Bu kadar körpe ve saf birinin ölümü için
Bu kadar masrafa lüzum varmıydı, ey dünya ey ölüm.*

"Express" ve "The Landscape near an Aerodrome" (Hava Alanında) başlıklı şiirleri Spender'in makinelere karşı duyduğu hayranlığı belirtmeleri bakımından ilgi çekicidir. Şairin en güzel şiirleri arasında sayılan bu iki şiirden bazı kısımları buraya alıyoruz:

EKSPRES

*ilk sert, açık manifesto
Ve pistonların siyah ifadesinden sonra,*

*Daha fazla telâş göstermeden,
Süzülen bir kraliçe gibi,
Ayrılıyor istasyondan tren.*

*Başını eğmeden, gözünü çevirmeden,
Geçiyor sıra sıra küçük evlerin önünden,
Havagazı fabrikalarını, mezarlıkları bırakarak geride,
Şehrin ötesine, açık kırlara doğru hız alarak,
Bürünüyor okyanus gemilerinin ışıklı sihrine.
Derken başlıyor türküsüne,
İlkin hafif sonra bir caz çılgınlığı ile
Dönüyor türküsü bir çılgılığa.
Dönemeçlerde, uğultulu tünellerde.*

*Altında koşan hafif tekerleklerin temposu,
Rayların üzerindeki madeni manzara içinde
Akıp giderken sür'ati garip şekiller, geniş kıvrımlar,
Top namlularından çıkan mermilerin izi gibi
Temiz paraleller çizerek, dalıyor beyaz bir saadet devrine.*

*Alev alev akan bir kuyruklu yıldız gibi,
Tatlı goncalar altında kırılan
Hiçbir dalın, şakrayan hiçbir kuşun sesi.
Olamaz onunki kadar sihirli.*

HAVA ALANINDA

*Yumuşak, titrek antenleriyle yolunu bulmağa çalışsan,
Bir güveden daha yumuşak ve güzel,
Kayıyor mahalleler ve rüzgârı gösteren,
Direklere asılı torbalar üzerinden,
Akşam karanlığında motorlarını kapatan hava gemisi.
İniyor kibarca, geniş kanatlarıyla,
Hava cereyanlarını hiç rahatsız etmeden.
İnerken susan, denizlerin ötesinden,
Rahatça yayılmış, millerce dişi, yumuşak topraklar üzerinden
Gelen yolcular, etraftı seyretmeğe alışık gözlerini
Şimdi bu şehrin alaca karanlık mahallelerine çeviriyorlar.
Piste inince fabrikaların siyah, kuru parmaklar gibi yükselen
Korkunç delillere benzeyen bacalarını,
Kederden yüzleri buruşmuş kadınlara benzeyen bodur binaları görürler.
İnerlerken bu isterik manzarayı dolduran
Çan sesleri duyarlar.
Güneşi kapatan kilise ile karşılaşırlar.*

Bugün 52 yaşında bulunan Spender halâ pek faal bir yazar ve münekkittir. Zamanının meseleleriyle halâ yakından ilgilenmekte ve fikirlerini yazmaktadır.

Sanat hakkında görüşünü şöyle ifade eder:

"Sanatın gayesi bugünkü hayatımızı değiştirmektir."

The Destructive Element (1935) (Yokedici Unsur) ve *The Creative Element* (1953) (Yaratıcı Unsur) isimli tenkit eserlerinde Spender zamanının bazı şair ve romancılarının eserlerini inceler ve toplum ile sanatkâr arasındaki münasebetlerin neler olduğunu gözden geçirir. Sonunda komunizmi reddeden yazar kendi devrinin siyasi ve ahlâki meseleleri ile yakından uğraşmasını ister. *The Destructive Element'de* Spender modern edebiyatın hayatın menfî cepheleri üzerinde haddinden fazla durup yıkıcı tesirlere maruz kalan ferdin yaratıcı enerjisi üzerinde kâfi derecede durulmadığını ileri sürer. *The Creative Element* de ise ferdin modern kıymetlerini gözden geçirmektedir. 1951 yılında yayınladığı *World within World* (Dünya İçinde Dünya) başlıklı otobiyografisinde Spender bize devrinin yazarları hakkında pek ilgi çekici bilgiler vermektedir.

Spender 1950 den sonra ortaya çıkan Philip Larkin, Ted Hughes John Wain gibi genç şairlerin temsil ettiği cereyanın suya sabuna dokunmayan, passif tutumunu, toplumun meselelerine karşı ilgisizliğini şiddetle tenkit etmektedir.

İ NGİLİZ Ş İİRİNİN BUG ÜNK Ü DURUMU

STEPHEN SPENDER

Çeviren: AHMET UYSAL

Bugünkü İngiliz şiiri, Philip Larkin, Ted Hughes, Thom Gunn ve John Wain gibi bazı şairlerin eserlerinde müphem bir durgunluk safhasına girmiş gibi görünüyor. Bütün bu yazarlar, teknik bakımdan başarılı, yüksek özelliklere sahip, ve fikren olgun şiirler yazmaktadırlar. Garip bazı fikri davranışlar ifade eden şahsi duygulara, ve modern hayat hakkında nükteli yorumlamalara münhasır kalan konuları biraz dar olmakla beraber, bunlara tamamen hâkim bulunuyorlar. Onların şiirde aradıkları, şekilde doğruluk, ifade kabiliyeti geniş bir kelime hazinesi, ve açık fikirlerdir. En büyük arzuları, XX. asrın ortasında şiirin yüksek zekâyâ dayanan bir oyun haline gelmesini sağlayacak bir klâsizme ulaşmasıdır.

Tabii bütün mesele bundan ibaret değildir. Modern bir meselenin şümulü bir izahını yapmak imkânsızdır, çünkü böyle bir şey yapmaya kalkıştığınız zaman bazı istisnaların mevcut olduğunu anlarsınız. Her şeyi içine alan bir izah yapmaya kalkışmakla, istisnalara önem vermiyen ve meselâ, "XIX. asrın en büyük şairleri Tennyson ve Browning idi" diyerek, tefrikte pek ileri gidecekleri tahmin olunan gelecek nesillerin hatalı durumuna şimdiden düşebilirsiniz. Hattâ o zaman bile bu fikirleriniz yanlış görülebilir. Ama yine de insanın, muasırlarının en manidar özellikleri olarak gördüğü taraflarını anlatması, ve edebiyatın durumunu bu noktadan incelemesi yerinde olur kanaatindeyim.

İngiltere'de siyasî emeller güden ve ilhamını kuvvetli hislerden alan bir iki şair vardır; belki en meşhurları Christopher Logue olan bu şairler arasında bazı yabancı ve garip tipler de bulunmaktadır.

Bu konferansta yukarıda isimlerini verdiğim Larkin, Hughes, Gunn ve Wain gibi şairlerden bahsetmek istiyorum. Bu şairlerin beğenilecek tarafları çoktur, ve onları birçok bakımlardan haklı bulmaktayım. Onların en selâhiyetli müdafaasını John Wain 1957 yılında *Declaration* (Bildiri) isimli bir eserde yazdığı "Along the Tightrope" (Gergin İpin Üzerinde) başlıklı bir makalede yapmıştır. John Wain bu asrın başında yeni fikirlerin büyük bir ilgi ile karşılandığı mecburi bir modernizm safhasından geçtiğimizi iddia etmektedir. Sonra harple birlikte, süslü bir yazı tarzına düşkün Dylan Thomas'ın tesiri ile, fikirden hoşlanmıyan, hem fikir ve hem de yazı bakımından karmakarışık bir devreye girdik. Harpten sonra meydana çıkan Mr. Wain ve arkadaşları için ilk yapılacak vazife "akıllarını başlarına almak" ve mantıki ve mesleki bir yol tutarak, kendilerinden evvelkilerin giriştiği tecrübelerin verimleleri üzerinde durarak onları sağlamlaştırmaktı.

Belki bütün bu söylediklerim size edebiyatın politikasını yaptığım hissini verecektir. Richard Hoggart ve Raymond Williams gibi genç edebî münekkit

ve sosyologların ciddi araştırmalarından anlaşıldığı gibi, Wain'in iddialarının en ilgi çekici tarafı ,modern yazarların, hayatın her yönden modern olduğu hakkındaki faraziyelerinin boş olduğunu ifade etmesidir. Gerçekten modern hayat, eski hayattan, münekkitlerin iddia ettiği kadar farklı değildir.

Tabiatıyla bu durum, petrol tasfiyhanelerinin birkaç kilometre uzağında göçebe yaşayışlarına devam eden, tepkili uçakların kanatlarının gölgesinde oturan bedevilerin bulunduğu memleketlerde daha aşıkârdır. Richard Hoggart bunun, pis ve simsiyah mahalleleri, 100 yıl evvel çalışmakta oldukları tarlalardan koparılıp getirilen insanlarla dolu Kuzey İngiltere şehirleri için de söylenilebileceğini iddia ediyor. Yazar, böyle bir bölgeden gelen ve böyle bir sınıfa mensub olan kendi ailesinden misaller vererek işçilerin buna rağmen birçok davranış, alışkanlık ve atasözlerini muhafaza etmekte olduklarına işaret etmektedir. Büyük şehirlerde sokak, hemen hemen unutulmuş bulunan köylü davranışların bazılarının tekrar canlanmakta olduğu bir ortam haline gelmiştir.

İngiltere'de, son harpten beri, genç şairlerin eserlerinde beklenmedik bir gelişme kendini göstermiştir. Geçirilen mülâyim bir sosyal inkılâp neticesi olarak, çok taraftar bulan yeni ve garip bir fikirler karışımı ortaya çıkmıştır. Kültürümüzde çok faal bir rol oynayan, şimdi tahsil görmekte olan işçi çocuklarının sayısı gittikçe artmakta, ve bu gençler üniversiteyi bitirdikleri zaman, mensup oldukları sanayi âleminin son elli yıldan beri, orta sınıf fikir adamlarının iddia ettikleri kadar, modernleşmiş, makineleşmiş, ve insanî değerden uzaklaşmış olmadığını; kendilerinin de, belki orta sınıftan daha sağlam ve belki de kökleri İngiltere'nin puritanlık devrine kadar giden gelenekleri olduğunu ifade etmektedirler. Bu gençler de eski puritanlar gibi, dobra dobra konuşuyorlar, fikirlerini açıkça söylüyorlar. Böylece İngiltere'de, D. H. Lawrence'in müstehcen farz-olunan *Lady Chatterley's Lover* isimli romanının sansürlenmesini kendisine dâva edinen yeni ve garip bir puritanizm cereyanı ile karşılaşıyoruz.

Bahis konusu şairlerin eserlerini gözden geçirdiğimizde, onlarda şiirde şekilsizliğe, süslü üslûba, düşünmeden rasgele yazış tarzlarına karşı bir tepki görmekteyiz. Onlar Dylam Thomas'tan hoşlanmazlar. Auden'in zeki olduğunu kabul etmekle beraber, onu itimada şayan bulmazlar. Robert Graves'in şahsi dürüstlüğünü, ve büyük bir titizlikle yazılmış olan şiirlerinde kendini gösteren sağlam ilmî hüviyetini beğerirler. Üniversitelerde çeşitli mevkiler işgal eden, ve bu sayede vakitlerinin büyük bir kısmını inceleme ve yazı yazmaya hasredebilecek durumda olan Amerikan şairlerine gıpta ederler. Philip Larkin'in en meşhur şiirinin *Church Going* (Kiliseyi Ziyaret) başlığını taşıması belki biraz manidardır. Herkesçe kabul olunan fikirlere hürmet etmekle beraber bu şairlerin çoğu herkesin anladığı mânada dindar olamıyacak kadar ilim ve fennin tesiri altında kalmışlardır. Onların hakikaten istediği, eski edebiyatların tetkiki ve fenni buluşlara gereken önemin verilmesi ile ortaya çıkacak kıymetlere dayanan, sağlam ve yıkılmak bilmez bir temele sahip olmaktır. Onlar böyle bir durumda değerleri büyük eserler yaratabilecek, ve bu özelliklere sahip olmıyanlara hücum edebileceklerdir. Onlar böyle bir gayeye erişebilmek için, doğrudan doğruya

veya dolayısıyla, İngiliz edebiyatının muazzam geleneğini tarif ve tahlil eden tenkit sisteminin kurucusu Cambridge'li meşhur edip F. R. Leavis'in tesiri altında kalmışlardır.

Bütün bunlar hakkında duyulan endişe, emniyetten mahrum bulunan bir dünyada, bu görüşlerin aşırı bir güven taşımasından ileri gelmektedir. Bu zihniyet İngiltere'nin *sosyal emniyet* tâbiri ile hülâsa edilebilen cephesine çok iyi uymaktadır. Bu düşünüş modern realitenin merkezini teşkil eden toptan yokolma fikrine asla yer vermemektedir. Halbuki bu korkunç bir ihtimal olarak karşımızda durmaktadır.

Son on yıllık devre içinde meydana çıkan bu genç şairler grubunun kendi eserleri hakkındaki fikirlerini gözden geçirmekle, modern şiirin, hattâ bu yazarların eserlerinin bile hakiki durumlarının anlaşılacağı kanaati hasıl olabilir. Onların değerlendirilmesinde genel tutumlarına lüzumundan fazla önem verilmektedir. Hattâ belki şiiri diğer edebi faaliyetlerden ayırmak icabeder. On yıllık bir devrenin şairlerini son elli yıllık bir devrede elde edilen başarılar muvacehesinde incelemek, şiiri hayali edebiyatın bir kolu saymak, fakat hayal bakımından en zengin eserlerin her zaman bu kolda yaratılmadığını bilmek lâzımdır.

Bu fikirlerden birincisini, yani genç şairlerin, son elli senenin şiiri gözönünde tutularak incelenmesi fikrini bugünkü duruma uyguladığımız zaman, bir şey dikkatimizi çekiyor: asrın daha evvelki senelerinde şairler, bu asrın manzaralarını, seslerini, kıymetlerini, veya kıymetlerden mahrum oluşunu ifade edecek bir dil ve şekil kullandıkları halde, bugünkü genç şairlerin bunu yapamamalarının sebebi belki bu asrın, modernistlerin zannettiği kadar modern olmayışı değil, fakat bunun daha evvelce zaten yapılmış olması ve başka ve daha sonra yapılacak teşebbüsleri gölgede bırakacak, yahut da onları çok güçleştirecek bir tarzda yapılmış olmasıdır.

T. S. Eliot, Ezra Pound ve James Joyce (burada Joyce'u da şair sayabiliriz) gibi yazarlar eserlerini nasıl bir modern hayat görüşü üzerine kurmaktadır? Onlar gerçekten şiir yazmayı ve şairin durumunu imkânsız bir hale sokmuş olan modern hayatın tamamını kapsar mahiyette son şiirleri yazan son şairlerdir. Onların bağlandığı gelenek artık ölmüştü, çünkü cemiyet içinde bu geleneği devam ettirecek kilise müessesesi, bu müesseseseye inananlar ve inandıklarını zannedenlerin inançları ya ölmüş, ya birer gölge haline gelmiş veya cemiyetimizi devamlı ve tesirli bir şekilde yöneten kıymet ve müesseselerle hayati bir bağ kurmaktan uzak bulunuyordu. Bu durumda, bir sanat eseri yaratabilmek için sanatkârın kendi ruhi hayatını ele alması, ve kendisini modern anarşi ve hercümerc denizine atarak, mensup olduğu medeniyetin son ferdi olarak, boğulmaden evvel, o medeniyetin mazisi hakkında bir ilham beklemesi demektir. *Ulysses*, *The Waste Land*, *Hugh Selwyn Mauberly*, *The Duinese Elegies* gibi eserlerde "arpres moi le deluge" (benden sonra tufan) der gibi bir zihniyet var. Medeniyete bir bütün olarak bakarsak *Ulysses*, *The Waste Land* ve *Byzantium* gibi eserlerden sonra şiirde büyük bir eser yaratmağa teşebbüs etmek münasebet-

sizlik olurdu. Hattâ bu şairler kendileri bile daha sonraki eserlerinde böyle bir şeye teşebbüs ettikleri için utanç duyduklarını, ve yeni bir başlangıç yapabilmek için yeni prensiplere muhtaç olduklarını ifade ediyorlardı.

Bugüne kadar edebî tenkit, modern dünyada şairin durumunu kesinleştiren bu eserlerin ötesine geçmekte büyük zorluk çekmektedir: bu durum şimdi ciddi bir engel haline gelmiştir. Son otuz yıl içinde yazılan her tenkit eseri başlangıç ve bitiş noktası olarak Joyce, Eliot ve Yeats'in eserlerini almaktadır. Bunlara karşı D. H. Lawrence'i koz olarak çıkarmak mümkün ise de, bu şairlerden sonra ortaya çıkan şairler hakkında yazılara raslamak çok zordur. Onlar hakkındaki yazılara ancak tenkit eserlerinin sonlarına konan ek kısımlarda raslamak mümkündür.

O zamandan beri şiir denince ya mezarcılar, yahut da cankurtaran sandalcıları akla gelirdi. Bu zaviyeden bakılırsa, 1930 larda başlayan şiir cereyanı *The Waste Land*'den bir ayrılış, ve kurtuluş ümidi kalmamış gibi görünen bir medeniyet kurtarma teşebbüsü idi.

Kıymetler tamamen parçalanmış, hürriyetler yok edilmiş, ve daha da fenası, inançların ortadan kalkması ile hasıl olan boşluğu serbestlik fikri doldurmuştu. Boşluğu dolduranlardan biri de Dylan Thomas idi. Muazzam bir şahsiyet sahibi olan bu şair, münekkitlerin şiirin objektif olması ve şairin tedricen kendi şahsiyetini ortadan kaldırması icabettiği hususundaki tavsiyelerine kulak asmayacak kadar pişkin, ve onların tenkitlerini okumıyacak kadar da edebî terbiyeden mahrumdu. Bu söylediklerimin İngiliz şiirinin bugünkü durumuna biraz ışık tutacağını ümid ederim. Şairler belki, içinde buldukları durumdan kurtulmağa çalışan daha yaşlı şairlerin bu asır şairleri hakkında çizdikleri tablounun, o kadar tesiri altında kalmışlardır ki, bir medeniyetin külleri arasında elmas arayan kimseler durumuna düşmüşlerdir. Genel olarak söyleyebiliriz ki, onlar, otuz sene evvel en kuvvetli yaratıcı dehalarla tenkitçilerin birlikte ortaya attığı, yazarlarla okuyucu arasındaki bağların kopmuş olduğu fikrini kabul etmekte, ve kıymetlerin tamamen çökmüş olduğu bir duruma çare aramakla meşguldürler. 1930 yılları şairlerinin Hitler ve Franco'ya karşı gösterdiği muhalefet sayesinde okuyucu bulabilmelerine karşılık, bugünün şairleri yarı-boş kiliselerle, yahut İngilizce sahasında yapılan akademik çalışmalarla, yahut da sanayileşmiş bir toplumun arzettiği manzaranın teferruatıyla uğraşarak ve onlarda şairlerin işine daha uygun gelen ehemmiyetsiz bazı değişiklikler yaparak, mahdut bir başarı elde etmekle yetiniyorlar.

Mamafi, medeniyeti tehdit eden tehlikenin şekli değişmekte ise de, kültür ve maneviyata değer veren herkes için bir ölüm kalım meselesi olan maddî muhitimizin genel durumu hakkındaki fikirler halâ doğruluklarını muhafaza etmektedir. Dün kültür merkezleri yıkılmaktaydı, bugün ise dünyanın yok olması tehlikesi ile karşı karşıya bulunmaktayız. Bu hadisenin olup olmayacağı düşüncesi bir devamlılık isteyen bütün yaratma faaliyetlerine zarar verir. Bu sebepten ilim müesseselerinde sağlam mevkiilerde oturan şairlerin eserleri, ve yüksek ilmî ölçüler isteyen yeni bir sosyal sınıfın taşralı davranışı, çok beyhude görülüyor.

Bu saydığım sebeplerden dolayı asrın başındaki durum tekrar meydana gelecek galiba. O zamanlar, Henry James, James Joyce ve D. H. Lawrence'in şiir özelliği taşıyan romanları, modern insanı kendi ruhunu arayan bir insan olarak göstermek gayesiyle kullanılan, ve anlaşılması çok zor olan, bir şiir tarzının sembolizmini taklit etmeğe başlamıştı. Bugün romancılardan boşalan yeri piyes yazarları doldurmaktadır. *Waiting for Godot'un* konusu *The Waste Land'de* ele alınan dinî konudur. Bir fikir olarak bu, şairlerin dinî akidelerin mahdut bir şiir tarzına faydası dokunabileceği hususunu anlamış olmalarından daha büyük bir önem taşımaktadır. Çok gariptir ki, Osborne, Wesker ve Pinter gibi yazarların piyesleri 1930 yıllarındaki duruma benzer bir durumu ele alıyor, ve onu modern şartlara uydurarak ifade etmeğe çalışıyor.

Bu arada, bazı farklarla, şiirde Georgian devrine bir dönüş müşahede edilmektedir. Hattâ en iyi şairler bile, eserlerini yeni bir münekkit tarafından işletilmekte olan bir çamaşırhaneye götürüp orada kırlardan, hayvanlardan bahseden eserlerini ve fikri üstünlüklerini, tekniğin en son buluşlarına göre çalışan bir çamaşır makinesinden geçiren Georgian devri şairlerine benziyorlar. Fakat daha derin bir hayat tecrübesine, daha kuvvetli duygulara, zekâya ve hattâ şahsiyete ihtiyaç hissedilmektedir. Belki şiir yeniden bir objektiflik kazanmadan evvel daha subjektif olmak zorunda kalacaktır. Yahut belki de, zamanımız şairleri bir barajın kapaklarını açıp kapamakla vazifeli kimselere benziyecekler. Seyirci toplamak gayesiyle piyesler yazılmakta olan çamurlu sahalara salınmak üzere barajlarında derin ve berrak birikmiş su bulunsun diye, kapaklarını ancak sun'i bir akıntı olacak kadar açacaklardır.